

ENGLISH IDIOMS (PHRASEOLOGICAL UNITS) AND THEIR
LINGUISTIC FEATURES IN TRANSLATION

Khidinazarova Komila Utkir kizi

3rd year student of Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Annotation. This article analyzes the linguistic nature, semantic structure, classification, communicative role and translation difficulties of English idioms (phraseological units). In addition, modern methods of learning idioms and their importance in language learning are widely discussed.

Keywords: idioms, phraseology, semantics, pragmatics, translation, context, linguistics, metaphor

INGLIZ TILIDA IDIOMALAR (FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR) VA
ULARNING TARJIMADAGI LINGVISTIK XUSUSIYATLARI

Muallif haqida ma'lumot / Information about the Author

Xidinazarova Komila O'tkir qizi

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilidagi idiomalar (frazologik birliklar)ning lingvistik tabiati, semantik tuzilishi, klassifikatsiyasi, nutqdagi roli va tarjima jarayonidagi murakkabliklari chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, idiomalarni o'rganishning zamonaviy metodlari va ularning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati keng yoritilgan.

Kalit so'zlar: idiomalar, frazeologiya, semantika, pragmatika, tarjima, kontekst, tilshunoslik, metafora

Kirish

Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini mukammal o'rganish katta ahamiyatga ega. Ingliz tilini chuqur o'zlashtirishda faqat grammatikani bilish yetarli emas, balki uning frazeologik boyligini ham o'rganish zarur. Ayniqsa, idiomalar ingliz tilining eng murakkab va qiziqarli qatlamlaridan biri hisoblanadi.

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Idiomalarning o‘ziga xos jihati shundaki, ular tilning milliy madaniyati, tarixi va mentalitetini aks ettiradi. Shu sababli idiomalarni o‘rganish nafaqat lingvistik, balki madaniy bilimlarni ham oshiradi. Frazologik birliklarni to‘g‘ri tushunish va qo‘llash nutqning tabiiyligi hamda ravonligini ta‘minlaydi.

1. Idioma tushunchasi va uning lingvistik tabiati

Idioma — bu tarkibiy qismlarining to‘g‘ridan-to‘g‘ri ma‘nosidan farqli ravishda umumiy ko‘chma ma‘no anglatuvchi barqaror iboradir. Idiomalarning asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

Barqarorlik — ibora shakli o‘zgarmaydi

Ko‘chma ma‘no — literal tarjima noto‘g‘ri bo‘ladi

Ajralmaslik — komponentlari mustaqil ma‘no bermaydi

Madaniy bog‘liqlik — milliy xususiyatga ega bo‘ladi

Masalan:

“under the weather” — o‘zini yomon his qilmoq

“hit the nail on the head” — aniq gapirmoq

“once in a blue moon” — juda kam hollarda

Tilshunoslikda idiomalar frazeologiyaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular nutqning ta‘sirchanligini oshirib, fikrni obrazli yetkazishga xizmat qiladi.

2. Idiomalarning semantik va struktur tasnifi

Idiomalarning tasnifi turli olimlar tomonidan turlicha berilgan. Eng mashhur tasniflardan biri A.V. Kunin tomonidan ishlab chiqilgan.

2.1 Semantik tasnif

To‘liq idiomalar (Pure idioms)

Ma‘nosi to‘liq ko‘chma bo‘lgan birliklar:

kick the bucket — vafot etmoq

spill the beans — sirni oshkor qilmoq

Yarim idiomalar (Semi-idioms)

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Qisman literal ma'noga ega:

lose one's head — o'zini yo'qotmoq

see the light — tushunib yetmoq

Erkin birikmalar (Free combinations)

To'g'ridan-to'g'ri ma'noda qo'llaniladi:

open the door

write a letter

2.2 Struktur tasnif

Fe'lli idiomalar

give up

look after

break down

Otli idiomalar

a piece of cake

couch potato

Sifatli idiomalar

as cold as ice

as busy as a bee

Gap shaklidagi idiomalar

The early bird catches the worm

Actions speak louder than words

3. Idiomalarning kelib chiqishi (etimologiyasi)

Idiomalarning kelib chiqishi turli tarixiy va madaniy manbalarga bog'liq.

3.1 Tarixiy manbalar

Ba'zi idiomalar urushlar yoki qadimiy an'analardan kelib chiqqan:

bite the bullet — og'riqqa chidamoq

3.2 Adabiyot va san'at

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Ko‘plab idiomalar mashhur yozuvchilar, ayniqsa Shakespeare asarlaridan olingan:

break the ice

green-eyed monster

3.3 Din va mifologiya

forbidden fruit

good Samaritan

3.4 Kundalik hayot

Oddiy hayotiy tajribalar asosida shakllangan:

spill the beans

hit the road

4. Idiomalarning nutqdagi pragmatik roli

Idiomalarning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:

Emotsional ta’sirni kuchaytiradi

Nutqni qisqa va aniq qiladi

Tilni jonli va tabiiy qiladi

Stilistik rang beradi

Nutqni boyitadi

Masalan:

Oddiy gap:

“He is very angry.”

Idioma bilan:

“He blew his top.”

Bu usul nutqni yanada tabiiy va ta’sirchan qiladi.

5. Idiomalar va madaniyat o‘rtasidagi bog‘liqlik

Idiomalarda xalqning mentaliteti, qadriyatlar va turmush tarzi aks etadi. Ingliz tilida hayvonlar bilan bog‘liq idiomalar ko‘p uchraydi:

let the cat out of the bag

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

work like a horse

O‘zbek tilida esa boshqa obrazlardan foydalaniladi:

tilidan chiqib ketdi

burnidan baland gapirmoq

Bu farqlar tarjimada muammolar keltirib chiqaradi, chunki har bir xalqning dunyoqarashi va madaniyati turlicha bo‘ladi.

6. Idiomalarni tarjima qilishdagi muammolar

Idiomalarning tarjimasi murakkab jarayon hisoblanadi. Buning asosiy sabablari:

To‘g‘ridan-to‘g‘ri tarjima noto‘g‘ri bo‘lishi

Madaniy tafovutlarning mavjudligi

Kontekstning muhimligi

Har bir tilning o‘ziga xos frazeologik tizimi mavjudligi

Inglizcha idioma

So‘zma-so‘z tarjima

To‘g‘ri tarjima

kick the bucket

chelakni tepmoq

vafot etmoq

piece of cake

tort bo‘lagi

juda oson

break a leg

oyog‘ingni sindir

omad tilamoq

Tarjimon idiomaning ma‘nosini emas, uning mazmunini va stilistik ta‘sirini yetkazishi kerak.

7. Tarjima strategiyalari

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Idiomalarning tarjimasida quyidagi strategiyalar qo'llaniladi:

1. Ekvivalent topish

kill two birds with one stone

→ bir o'q bilan ikki quyonni urmoq

2. Tavsifiy tarjima

Idioma ma'nosi izoh orqali tushuntiriladi.

3. Adaptatsiya

Madaniyatga moslashtirib tarjima qilinadi.

4. Transliteratsiya

Kam hollarda qo'llanadi.

8. Idiomalarni o'rganish metodikasi

Idiomalarning samarali o'rganish usullari:

Kontekst asosida o'rganish

Film va seriallar orqali eslab qolish

Flashcardlardan foydalanish

Gap tuzib mashq qilish

Mavzu asosida guruhlash

Dialoglarda qo'llash

Bu usullar o'quvchilarning lug'at boyligini oshirib, erkin gapirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

9. Zamonaviy tilshunoslikda idiomalar

Hozirgi davrda idiomalar:

korpus lingvistikasida tadqiq qilinmoqda

sun'iy intellekt tarjimalarida muammo tug'dirmoqda

IELTS va TOEFL imtihonlarida muhim hisoblanmoqda

kommunikativ til o'qitish metodikasida keng qo'llanmoqda

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Zamonaviy texnologiyalar rivojlanishi bilan idiomalarni avtomatik tarjima qilish masalasi ham dolzarb mavzulardan biri bo'lib qolmoqda.

10. Idiomalarning o'quv jarayonidagi ahamiyati

Idiomalarning o'quv jarayonidagi ahamiyati juda katta:

So'z boyligini oshiradi

Gapirish ko'nikmasini rivojlantiradi

Native speaker nutqini tushunishga yordam beradi

Tilni tabiiy o'rganishga xizmat qiladi

Yuqori baho olishga yordam beradi

Nutqni ravon va ta'sirchan qiladi

Ayniqsa, xalqaro til imtihonlarida idiomalarni to'g'ri ishlatish yuqori natijalarga olib keladi. Xulosa qilib aytganda, idiomalar ingliz tilining eng muhim va murakkab qismlaridan biridir. Ular tilning madaniy va milliy xususiyatlarini aks ettiradi hamda nutqni boyitadi. Idiomalarni chuqur o'rganish ingliz tilini mukammal egallashga yordam beradi. Tarjima jarayonida esa idiomalarni to'g'ri tushunish, ularning semantik va pragmatik xususiyatlarini hisobga olish hamda mos ekvivalent topish katta ahamiyat kasb etadi. Shu sababli idiomalarni o'rganish nafaqat tilshunoslar, balki tarjimonlar va chet tilini o'rganuvchilar uchun ham muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

Kunin A.V. English Phraseology. Moscow, 1984.

McCarthy M., O'Dell F. English Idioms in Use. Cambridge University Press, 2010.

Oxford Dictionary of Idioms. Oxford University Press.

Cambridge Dictionary of Idioms. Cambridge University Press.

Vinogradov V.V. Frazzeologiya asoslari. Moskva, 1977.

Nida E. Translation Theory and Practice. Leiden, 1964.

Arnold I.V. The English Word. Moscow, 1986.

Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge,

